

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова Приймальної комісії
Ректор ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»
_____ Світлана Омельченко

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступників на денну (заочну) форму навчання
ФАКУЛЬТЕТУ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ
для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю
011 Освітні, педагогічні науки

ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

«РЕКОМЕНДОВАНО»

Вченою радою
факультету гуманітарної та
економічної освіти

Протокол № 7
від « 15 » квітня 2022 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для вступників на денну (заочну) форму навчання
ФАКУЛЬТЕТУ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю

011 Освітні, педагогічні науки

Укладачі програми:

Саяпіна С.А. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Сипченко О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Пояснювальна записка

На сучасному етапі розвитку системи освіти в Україні підготовка здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти є одним із визначальних чинників відтворення інтелектуальних і продуктивних сил суспільства, розвитку духовної культури українського народу, запорукою майбутніх успіхів у зміцненні й утвердженні авторитету України як європейської, суверенної, незалежної, демократичної держави.

Метою вступного іспиту для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки є систематизація теоретичних і прикладних знань науковців-початківців щодо розуміння сучасних євроінтеграційних процесів модернізації освіти, сприяння розвитку їх дослідницько-аналітичних якостей, загальних, галузевих (загальних) та галузевих (спеціальних) компетентностей як науковців. Вступний екзамен для здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки має на меті визначити рівень його готовності до навчання, оволодіння науковими, викладацькими та дослідницькими компетентностями.

Програма розроблена у контексті нових вимог до освітньо-наукової підготовки дослідників у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки з урахуванням особливостей нової процедури присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії. Програма будується на основі міждисциплінарного підходу й містить питання із стратегічних напрямів модернізації сучасної системи освіти в Україні, з її нормативно-правового забезпечення, євроінтеграційних аспектів освіти, сучасних інноваційних освітніх технологій, методології наукового дослідження.

Окремими складовими елементами Програми, які мають допомогти майбутньому науковцю в процесі підготовки, є питання до екзамену (загальнотеоретичні: загальна педагогіка та історія педагогіки, теорія та

методика професійної освіти, теорія та методика виховання), список рекомендованої літератури, критерії оцінювання освітніх результатів.

Програма передбачає визначення рівнів готовності здобувачів до подальшого навчання, оволодіння науковими, викладацькими та дослідницькими компетентностями освітньо-наукового рівня вищої освіти, що включає сукупність здатностей, ставлення фахових знань і умінь, задля збагачення особистісно-професійного досвіду та готовності до генерування конструктивних ідей та інновацій.

Змістове поле програми представлено такими найбільш суттєвими науковими аспектами: генезис розвитку педагогічної науки; науковий апарат педагогіки; процес інтеграції та диференціації наук про освіту; сучасні концепції освіти; нормативно-правова база освіти в Україні; стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи вищої освіти; аналіз сучасних тенденцій розвитку освіти в Україні; інформаційно-комунікаційні технології в освіті; основи менеджменту освіти; алгоритм наукового дослідження; логіка, етапи та методи наукового дослідження; діагностичний інструментарій та методичний супровід власного дослідження.

**Перелік опорних питань для складання вступного іспиту
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»**

1. Драгоманов М.П., Корф М.О., Алчевська Х.Д. – видатні представники педагогіки Просвітництва ХІХ століття.
2. Філософські засади педагогічної науки. Методологія вітчизняної педагогіки.
3. Народна педагогіка – золотий фонд наукової педагогіки (Г. Сковорода, К.Ушинський, О.Духнович, Б.Грінченко, В. Сухомлинський)
4. Характеристика гуманістичних педагогічних систем зарубіжжя (Р. Кузіне, М. Монтесорі, С.Френе, Р.Штайнер).
5. Вікова періодизація як історико-педагогічна проблема (Я.А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо)
6. Національна доктрина розвитку освіти України ХХІ ст.: загальна характеристика.
7. Поняття про систему освіти і виховання в Україні. Узагальнена характеристика Закону України «Про освіту».
8. Узагальнена характеристика Національної стратегії розвитку освіти в Україні до 2021 р.
9. Зміст освіти у вітчизняній школі, його детермінанти у контексті реформи «Нова українська школа» (2017 р.).
10. Визначення засобу, методу і прийому навчання як педагогічна проблема.
11. Урок як основна форма навчання. Проблема нестандартного уроку.
12. Основні функції обліку навчальних досягнень учнів. Педагогічний сенс впровадження 12-бальної системи оцінювання навчальних досягнень учнів.
13. Виховання і самовиховання, перевиховання особистості. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді (Наказ МОН України № 641 від 16.06.2015 р.): загальна характеристика мети і завдань.
14. Провідні методи виховання учнівської молоді.
15. Концепція національного виховання. Поняття про світогляд особистості; суть національного світогляду.
16. Виховання особистості в колективі. Виховна роль колективу в теоретичній спадщині А.С. Макаренка.

17. Пріоритети загальнолюдських цінностей у моральному вихованні учнівської молоді. Розробка груп вартостей у сфері морально-етичної самореалізації особистості за О. Вишневським.
18. Джерела і засоби естетичного виховання учнів.
19. Гендерний підхід у вихованні учнівської молоді.
20. Проблема усвідомленого батьківства в сучасній педагогічній науці і практиці.
21. Інклюзивна освіта: провідні ідеї, досвід і проблеми запровадження у вітчизняний соціум.
22. Інтерактивні форми виховання ціннісного ставлення особистості до суспільства і держави.
23. Учні з особливими освітніми потребами: організаційно-методичні засади забезпечення освітнього процесу.
24. Педагогіка соціалізації: завдання, тенденції розвитку.
25. Узагальнена характеристика сучасного зарубіжного досвіду щодо моніторингу якості навчальних досягнень учнівської молоді.
26. Тенденції реалізації змісту вітчизняної освіти. Поняття про Державний стандарт та освітні галузі.
27. Педагогічна інноватика. Педагогічні інновації: змістові та процесуальні характеристики.
28. Актуальні проблеми дидактики сучасної школи. Особливості теорії освіти і навчання у цивілізованих зарубіжних країнах.
29. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа: простір освітніх можливостей» (2016 р.).
30. Схарактеризуйте своєрідність сучасного науково-педагогічного дослідження.
31. Розкрийте наукову потужність тестування як методу педагогічного дослідження.
32. В чому полягає кардинальна відмінність наукового пізнання від стихійно-емпіричного?
33. Розкрийте наукову потужність метода узагальнення незалежних характеристик у педагогічному дослідженні.

34. Спільне і розбіжне у фундаментальних і прикладних науково-педагогічних дослідженнях.
35. Обґрунтуйте своєрідність методів математичної обробки в педагогіці.
36. Що передбачає у науковому дослідженні конструкт «постановка проблеми»?
37. Об'єктивно існуючі в освітянській практиці протиріччя як параметр наявності проблеми.
38. Доведіть, чому формулювання теми науково-педагогічного дослідження є складним завданням.
39. Обґрунтуйте важливість співвідношення формулювання теми дослідження із паспортом спеціальності, за якою відбуватиметься захист.
40. Наведіть варіанти вдало сформульованих об'єкта і предмета певного науково-педагогічного дослідження. Чому в одному й тому самому об'єкті можна виділити різні предмети?
41. Як співвідносяться такі параметри науково-педагогічного дослідження як «мета» і «завдання»?
42. Доведіть важливість коректного формулювання гіпотези науково-педагогічного дослідження.
43. Розкрийте функції гіпотези у науково-педагогічному дослідженні.
44. Схарактеризуйте методологічні принципи педагогічного дослідження.
45. Практична значущість науково-педагогічного дослідження як параметр його доцільності.
46. Доведіть, що впровадження результатів проведеного дослідження є обов'язковою вимогою до дисертації.
47. Чим підтверджуються достовірність і обґрунтованість наукових результатів дисертаційного дослідження?
48. Схарактеризуйте ознаки саме наукового методу педагогічного дослідження.
49. Схарактеризуйте провідні методи теоретичного рівня дослідження педагогічної проблематики.
50. Схарактеризуйте провідні методи емпіричного рівня дослідження педагогічної проблематики.

51. Доведіть значущість методів аналізу і синтезу у педагогічному дослідженні.
52. В чому полягає науковий сенс методу моделювання у педагогічному дослідженні?
53. Доведіть, що педагогічне спостереження є важливим емпіричним методом дослідження.
54. Доведіть, що метод вивчення та узагальнення педагогічного досвіду – важливий метод емпіричного дослідження.
55. В чому полягає науковий сенс інтерв'ювання як методу педагогічного дослідження?
56. Перелічіть вимоги до анкетування як методу науково-педагогічного дослідження.
57. Розкрийте різновид етапів педагогічного експерименту як загальнонаукового методу пізнання.
58. Природний, лабораторний і формувальний педагогічні експерименти: спільне і розбіжне.
59. Обґрунтуйте, чому компетентнісний підхід визнано в педагогіці конструктивним.
60. Обґрунтуйте, чому «освіта впродовж життя» вважається світовою тенденцією.
61. Професійна освіта: мета, завдання, принципи.
62. Узагальнена характеристика структури закладів професійної освіти в Україні.
63. Розкрийте на прикладах особливості професійної освіти в зарубіжжі.
64. Дидактика професійної освіти як теорія навчання студентства.
65. Який зміст вкладається у поняття «академічна свобода» учасників освітнього процесу?
66. Який зміст вкладається у поняття «академічна мобільність» учасників освітнього процесу?
67. Дайте визначення поняттю «Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система» (ЄКТС).
68. Дайте визначення поняттю «кваліфікація».

69. «Особа з особливими освітніми потребами»: своєрідність навчання у системі професійної освіти.
70. Розкрийте принципи державної політики у сфері професійної вітчизняної освіти.
71. Схарактеризуйте рівні і ступені вищої освіти в Україні.
72. Схарактеризуйте сенс педагогічної інтернатури як соціальної інституції.
73. Схарактеризуйте механізми забезпечення якості професійної освіти в Україні.
74. Розкрийте основні завдання закладу вищої освіти.
75. Схарактеризуйте типи закладів вищої освіти в Україні.
76. Факультети, кафедри, бібліотека як основні структурні підрозділи сучасної вітчизняної вищої школи.
77. Організація самостійної роботи студентів ЗВО.
78. Використання інтерактивних форм в освітньому процесі професійних закладів освіти.
79. Форми організації практико-орієнтовного навчання студентів.
80. Особливості дистанційного навчання студентства.
81. Педагогічна культура викладача професійних закладів освіти.
82. Педагогічне наставництво студентської групи у вищій професійній школі.
83. Тьюторство як позитивне явище у сучасній вищій професійній школі.
84. Студентське самоврядування у професійній школі: рівні, форми, функції.
85. Своєрідність завдань наукових товариств студентів (курсантів, слухачів, аспірантів).
86. Узагальнена характеристика дистанційної освіти у професійній школі.
87. Узагальнена характеристика прав і обов'язків осіб, які навчаються у професійних навчальних закладах.
88. Своєрідність діяльності закладів вищої освіти із запобігання академічному плагіату та утвердження академічної доброчесності.
89. Відрахування, переривання навчання у професійному навчальному закладі, поновлення і переведення здобувачів вищої освіти.
90. Професійний імідж педагога-андрагога.

Структура та зразок білету

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти

БІЛЕТ № 1

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для здобуття рівня

доктор філософії

за спеціальністю

011 Освітні, педагогічні науки

(код та назва спеціальності)

1. Розкрийте принципи державної політики у сфері професійної вітчизняної освіти. 30 б.
2. Розкрийте різновид етапів педагогічного експерименту як загальнонаукового методу пізнання. 30 б.
3. Професійний імідж педагога-андрагога 40 б.

Разом 100 балів

Голова екзаменаційної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Голова приймальної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів ХХІ століття / В.Андрущенко, В.Бондар. – Вища освіта України. – 2009. – №3. – С. 90–96.
2. Барбашова І. А. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. / І.А.Барбашова. – Бердянськ : Вид-во О. В. Ткачук, 2009. – 197 с.
3. Барбашова І.А. Дидактика: навч. посіб. / І.А.Барбашова. – Бердянськ: Вид-во О. В. Ткачук, 2009. – 232 с.
4. Бех І.Д. Вихованець у віри олюднення / І.Д.Бех. – Рівне : РДГУ, 2008. – 94 с.
5. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб / Н.П.Волкова. – 2-ге вид., перероб. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
6. Гончаренко С.У. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі. / С.У.Гончаренко. – К. : Вища школа, 2003. – 323 с.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
8. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / І.В.Зайченко. – К.: «Освіта України», «КНТ», 2008. – 528 с.
9. Зайченко І.В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І.В.Зайченко. – К., Видавничий дім «Слово», 2010. – 624 с.
10. Зайченко І.В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга ІІ. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І.В.Зайченко. – К., Видавничий дім «Слово», 2010. – 1032 с.
11. Історія педагогіки /За ред. проф. М.В.Левківського, докт.пед.наук О.А.Дубасенюк. – Житомир: Житомирський державний педагогічний університет, 1999. – 336 с.
12. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання : Навчальний посібник для вузів / С.Г.Карпенчук. – 2-е вид., доп. і перероб. – Київ: Вища школа, 2005. – 342 с.
13. Кузьмінський А. І. Педагогіка: підруч. / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 418 с.
14. Кузьмінський А. І. Педагогіка : хрестоматія / [уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко]. – К. : Знання-Прес, 2003. – 700 с.
15. Кузьмінський А. І. Педагогіка: завдання і ситуації: практикум / А. І. Кузьмінський, Л. П. Вовк, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 429 с.
16. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навч. посібник для пед. навч. закладів. – 2-е вид., випр. і доп. – Харків: Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди; «ОВС», 2002. – 400 с.
17. Мазоха Д. С. Педагогіка: навч. посіб. / Д.С.Мазоха, Н.Юпанасенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.

18. Максимюк С.П. Педагогіка : навч. посіб. / С.П.Максимюк. – К.: Кондор, 2005. – 667 с.
19. Малафійк І.В. Дидактика новітньої школи: Навчальний посібник / І.В.Малафійк. – К. : Видав. Дім «Слово», 2014. – 632 с.
20. Мельничук С. Г. Педагогіка. Теорія виховання: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / С. Г. Мельничук ; [відп. за вип. Кальченко Н.]. – К.: Слово, 2012. – 285, [3] с.
21. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Мойсеюк Н. Є. – 5-є вид., доповнене і переробл. – К.: [б. и.], 2007. – 656 с.
22. Нариси історії українського шкільництва (1905–1933): навч. посіб. / за ред. О.В.Сухомлинської. – Київ : Заповіт, 1996. – 302 с.
23. Омеляненко В.Л. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / В.Л. Омеляненко, А.І.Кузьмінський. – К. : Знання, 2008. – 415 с.
24. Пальчевський С.С. Педагогіка : навч. посіб. / С.С.Пальчевський. – К.: Каравела, 2007. – 576 с.
25. Пономарьова Г.Ф. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. [для вищ. навч.закл.] / Г.Ф.Пономарьова. – Х. : Ексклюзив, 2014. – 424 с.
26. Рацул А.Б., Довга Т.Я. Педагогіка: інформативний виклад : навчальний посібник/ А.Б.Рацул, Т.Я.Довга. – К.: Слово, 2016. – 344 с.
27. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко.– К. : Афіша, 2001. – 664 с.
28. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О.Сухомлинський // Вибр. твори : в 5 т. – К., 1976–1977. – Т.3. – С. 7–279.
29. Українська козацька педагогіка. Концепція. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://budzakkozak.webstolica.ru/kozacka-pedagogka/dokumenti-mnsterstva-nauki-osvti-schodo/ukranska-kozacka-pedagogka-koncepcja/>
30. Українська педагогіка в персоналіях: навч. посіб. / [за ред. О.В.Сухомлинської]. – [в 2-х т.]. – К. : Либідь, 2005. – Т. 1. – 624 с.
31. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. / [за ред. О.В.Сухомлинської]. – [в 2-х т.]. – К.: Либідь, 2005. – Т. 2. – 552 с.
32. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – К.: «Академія», 2002. – 529 с.
33. Чепіль М.М. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. [для вищ. навч.закл.] / М.М.Чепіль. – К.: Академвидав, 2014. – 215 с.
34. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: навч. посіб. / Н.В.Якса. – К.: Знання, 2007. – 358 с.